

Školitelský posudek diplomové práce Ivany Žídkové

Paměti Kateřiny II. a Milostné dopisy carevny Kateřiny Veliké Potěmkinovi v českých překladech

Téma diplomové práce Ivany Žídkové v sobě zahrnuje několik obtížných aspektů: předně otevírá v české translatologii poměrně málo probádanou oblast překladu memoárové literatury, dále předpokládá znalost rozsáhlého historického materiálu, bez něž není možné srovnávací rozbor předlohy a překladu provést, a v neposlední řadě předpokládá pracné rozkrývání dvou jazykových vrstev originálu, které v konečném důsledku translatologickou analýzu značně komplikuje: své paměti i dopisy Potěmkinovi psala Kateřina II. původně ve francouzštině, s vloženými ruskými pasážemi. Hned v úvodu analytické části své práce proto diplomantka poznamenává, že francouzštinou nevládne a při rozboru prvního z uvedených textů bude proto vycházet pouze z ruského překladu (s tím, že přihlédne k překladu carevnických pamětí do němčiny), a závěrečnou kapitolu pak věnuje zjištění, k nimž dospěla při pátrání po zdrojovém textu českého překladu carevnických dopisů: výsledek tohoto pátrání ukázal, že v daném případě byl český překlad pořízen přímo z francouzského originálu, takže od zamýšlené analýzy bylo nutné ustoupit.

Práci otevírá poměrně detailní historický exkurz spojený se životem a dobou Kateřiny II. Výklad diplomantky je v zásadě přehledný a srozumitelný, třebaže zjevně vznikl jako kompilát textů několika historiků (Švankmajer, Naumova, Stellner a další). Ne všechny zdroje, z nichž diplomantka vycházela, přitom budí stejnou míru důvěryhodnosti, jisté rozpaky budí především články publikované na internetu a postrádající jméno autora (s. 10, 11, 23). Vstupní kapitoly práce přinášejí množství potřebných historických souvislostí, jež dávají kontextový rámec vlastní translatologické analýze. Domnívám se nicméně, že diplomantce se při srovnávání překladu s originálem podařilo využít pouze části nashromážděných dat – mnoho dohledaných poznatků o Kateřině II., jejím nástupu na trůn a poměrech na carském dvoře se v analýze odrazilo buď jen minimálně, nebo vůbec. Je proto namístě se ptát, zda některé historické souvislosti neměly jednoduše zůstat stranou: vynechání některých údajů, především zkrácení (a zpřehlednění) dlouhých citací historiků, by dle mého soudu posílilo vnitřní propojenost výkladové a analytické části celé práce.

Důležitou součástí práce představuje žánrové vymezení předlohy. Diplomantka pečlivě zmapovala postřehy různých badatelů ohledně žánrově-stylistických specifik takzvané dokumentárně umělecké literatury, kam memoáry Kateřiny II. spadají, a náležitě upozornila na různé nároky a úskalí, jež překlad takové literatury obecně představuje. Vytvořila si tak dobrý odrazový můstek ke komentářům konkrétních stylových jevů v analytické části práce.

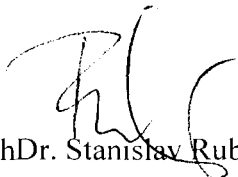
Vlastní analýza pak zahrnuje celou řadu důležitých rysů originálu. Komentáře lexikálních a gramatických transformací, reálií a pragmatických aspektů textu jsou přitom vesměs trefné, s pečlivě volenými příklady. Diplomantka bezesporu prokázala schopnost analytického postřehu a do velké míry naplnila základní komparativní zadání celé práce. Je ovšem na škodu, že se translatologický rozbor omezuje víceméně na zmapování partikulárních jevů, bez hlubší propojenosti s celkovým stylem a především obsahem Kateřininých pamětí. Rozbor nezahrnuje žádný delší úsek výchozího textu a nemůžeme z něj proto nabýt alespoň trochu celistvějšího dojmu z celkového přístupu překladatelky k originálu. Výjimkou je tvrzení, že její překlad je „adekvátní a ekvivalentní“ (s. 66). Jednotlivé podkapitoly analýzy, zejména ty, jež jsou věnovány různým typům historismů, však obsahují pouze velmi stručně a výběrově komentované výčty jednotlivých lexikálních jednotek, bez zasazení do kontextu. Analytické

postřehy by měly být vyloženy tak, aby čtenář nemusel nutně nahlížet do textu originálu a překladu a dohledávat, co má diplomantka přesně na mysli (např. s. 39–40).

Celá diplomová práce pak de facto postrádá závěr: diplomantka na konci pouze shrnuje obsah hlavních kapitol a nenabízí žádnou obecnější úvahu, zhodnocující dílčí zjištění a poznatky, k nimž v průběhu celého svého bádání dospěla. Za nepřilíš zdařilý pokládám rovněž sloh diplomantky: v textu se vyskytuje řada stylistických neobratností, jež znepřehledňují jednotlivá sdělení, případně působí nechtěně komicky (např. „nebylo naší snahou do detailu popsat všechny události, které se v druhé polovině 18. století staly“, s. 3).

Závěrem mohu konstatovat, že Ivana Žídková dodržela základní formální náležitosti spojené s vypracováním diplomového úkolu a i přes jisté nedostatky se vcelku úspěšně vyrovnala s obtížným zadáním, jež na počátku její práce stálo. Celkově proto tuto doporučuji k obhajobě a navrhuji udělit jí známku dobře, nebo velmi dobře, podle průběhu obhajoby samotné.

V Praze dne 16. září 2008

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.